

Voorwoord

Een paar woorden ter inleiding van deze bundel *'Recht te voet'*, met als ondertitel *'Vreemde vogels en vrije geluiden uit juridisch Utrecht.'* Uit jarenlange ervaring weet ik dat het goed wandelen is in Utrecht, de 'Domstad'. Het oude Utrecht is compact en afwisselend, met veel groen en mooi water en prachtige oude gebouwen.

Maar Utrecht is vooral bijzonder vanwege zijn historie. Niet alleen de Vrede van Utrecht uit 1716, die de landkaart van Europa zo sterk beïnvloed heeft. Veel andere bijzondere gebeurtenissen geven deze stad een bijzondere kleur. Utrecht is niet alleen een stad van strijd, maar ook een stad van het recht, een universiteitsstad en een stad van cultuur. Een stad waar ik mij zeer mee verbonden voel.

Als Utrechter heb ik vele jaren gediend als rechter bij de Centrale Raad van Beroep aan de Maliebaan (27, 31 en 35). De Maliebaan als mooiste fietsbaan van Nederland met vier trotse bomenrijen, maar ook een laan met een asgrauw 'oorlogsverleden'. De historie toonde mij daar haar ironie. In het pand waar Mussert persoonlijk resideerde (nr. 35) werd later recht gesproken over uitkeringen voor oorlogsslachtoffers op basis van de Wubo (Wet uitkeringen en bijzondere voorzieningen aan burger-oorlogsslachtoffers). Een terechte compensatie, die veel zorgvuldigheid bij de beoordeling vereist.

Wat is een mooiere combinatie dan wandelen in Utrecht met in het achterhoofd mooie verhalen over de geschiedenis van Utrecht? Deze bundel *Recht te voet* stippelt aan de hand van de geschiedenis van Utrecht een aantal prachtige wandelroutes uit, die op hoog niveau van een onderhoudend historisch commentaar worden voorzien.

Maar *'Recht te voet'* is veel meer dan alleen een wandelgids voor Utrecht. De historie van deze stad laat zien hoe het recht - in zijn vele facetten - zich in de loop der eeuwen ontwikkeld heeft. Daarbij staat de ontwikkeling van de rechtsstaat centraal.

De rechtsstaat - waarin de binding van de overheid aan het recht, in het bijzonder de mensenrechten, machtenscheiding en onafhankelijke rechtspraak de kern vormen - is van fundamentele betekenis voor onze moderne samenleving. Tegelijk is het - tot op de dag van vandaag - steeds een omstreden begrip gebleven. Deze bundel laat op toegankelijke wijze zien hoe nauw deze verschillende rechtsstatelijke onderwerpen verbonden zijn met de geschiedenis van Utrecht, met de bakstenen van Utrecht. De rechtsstaat is zo beschouwd niet alleen een belangrijke theorie over vrijheid van burgers in de staat, maar ook een onderdeel van ons dagelijkse leven: historisch gezien bijvoorbeeld de Vrede van Utrecht, de scheiding van kerk en staat, de rol van de rechtspraak en de bijzondere processen die in Utrecht plaatsvonden, de ontwikkeling van ons strafrecht, de rol van mensenrechten, de Tweede Wereldoorlog en het recht en de rechtsstaat, godsdienst en recht en de betekenis van de universiteit voor de juridische opleiding. Maar ook onderwerpen als Recht en Kunst, Schuld en Boete en Recht en Economie krijgen aandacht.

Wie komend vanaf het grootste NS-station van Nederland Utrecht bezoekt, wordt overvallen door de gigantische bouwwerkzaamheden rond het station en de omleidingen die daarbij horen. Hoog Catharijne als laag-bij-de-gronds winkelcentrum en startpunt voor vele routes stad inwaarts. Om deze eerste ruwe impressie te verzachten heeft Paul Schnabel in het eerste hoofdstuk geestig beschreven hoe de verschillende verkeersstromen al strijdend om voorrang hun weg vinden. Met Hoog Catharijne in de rug kan het wandelplezier beginnen en openbaart zich de bijzondere geschiedenis van deze toverstad.